

*Олена Калініченко,
канд. пед. наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій дизайну Національного авіаційного університету (Київ)*

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ ЗМІСТУ УРОКІВ З «ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА»*

5 КЛАС

№	Тема	Мотиваційна складова	Творче практичне завдання	Дидактична мета та зміст роботи	Матеріали, інструменти
ФАНТАСТИЧНА ПОДОРОЖ НА МІЖГАЛАКТИЧНИЙ МИСТЕЦЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ Етап I. Початок зоряного шляху					
1	Запрошуємо в космічну подорож	Спробуй себе в ролі художника у фантастичній подорожі на Міжгалактичний мистецький фестиваль. Для цього спочатку треба виготовити плакат, щоб зібрати команду та оголосити про місце і час відправлення космічного корабля.	Створи плакат – запрошення у космічну подорож.	Графіка; її різновиди за способом виконання та за призначенням. Плакат – особливий вид друкованої графіки. Вимоги до створення плаката. Композиція плаката. Роль кольору; взаємозв'язок малюнка і шрифту. Приклади написання шрифту за допомогою фломастерів і маркерів (круглих і плоских).	Фломастери, маркери; білий та кольоровий папір; ножиці, клей.
2	Силуети зоряної флотилії	Цікаво побачити космічні кораблі, що вирушають у далекі мандри галактиками Всесвіту! Для цього варто самому намалювати силует зорельота, яким хотілося б подорожувати.	Створи композицію «Силуети зоряної флотилії» або «Зорельоти на старті» в техніці силуету.	Силует. Роль контрасту, контуру, плями у створенні виразного силуету. Різновиди силуетів за технікою виконання. Сюжети силуетних композицій. Симетричне й асиметричне зображення. Рівновага світлих і темних плям у композиції.	Чорний і білий папір, ножиці, клей; чорна туш, пензлі, перо; гелева ручка.
3	Піктограми для космічної експедиції	Як допомогти пасажирам зорельота, які розмовляють різними мовами, орієнтуватися у приміщеннях зорельота? Для цього варто створити піктограми – знаки для малюнкового письма.	Створи піктограми для космічної експедиції, зокрема для різних приміщень космічного корабля.	Піктограми, їхня роль у житті людей у давнину та в сучасному житті. Прадавні знаки-символи на писанках. Приклади піктограм різної тематики. Вимоги до створення піктограм. Умови, необхідні для однакової побудови та стилізації знаків.	Кольорові олівці або фломастери; акварельні фарби; папір білий або тонований.
4	Портрет посланців Землі	Щоб мить відльоту запам'яталася учасникам цієї визначної події, необхідна допомога художника: треба намалювати портрет посланців Землі перед початком космічної експедиції.	Намалюй груповий портрет екіпажу космічного корабля перед стартом. За потреби застосуй колаж.	Портрет. Різновиди портрета в різних видах мистецтва. Перші парадні портрети в Україні. Приклади групових портретів на ілюстраціях. Пропорції статі людини. Порівняння розмірів і пропорцій людей і механізмів на прикладі живописних творів.	Кольорові олівці або фломастери; папір; різнофактурні матеріали.

5	Інтер'єр зорельота	Нумо малювати інтер'єри фантастичного зорельота: незвичайні приміщення, спеціальне обладнання.	Намалюй інтер'єр зорельота.	Інтер'єр на прикладі графічних і живописних творів. Лінійна перспектива в побудові інтер'єру. Фронтальне зображення інтер'єра. Лінія і штрих у передачі простору.	Графітні або кольорові олівці; білий або тонований папір.
6	Зоряне небо в ілюмінаторі	Під час мандрівки, хочеться зазирнути в ілюмінатор космічного корабля. Там нас чекає дивовижна краса зоряного неба з яскравими сузір'ями.	Намалюй зоряне небо в ілюмінаторі космічного корабля.	Гармонійна побудова художнього твору. Способи досягнення рівноваги в графічній композиції (зокрема, в симетричній та асиметричній). Умови досягнення цілісності в композиції.	Папір і гуаш білі й чорні; пензлі; фломастери.
7	Я – член екіпажу	Запропонуй членам екіпажу цікавий спосіб познайомитися: намалювати автопортрет та спробувати розповісти в ньому про свої захоплення, уподобання.	Намалюй автопортрет.	Автопортрет та його різновиди в графіці та живопису. Автопортрети художників у графіці (роль лінії, штриха, тону). Особливості пропорцій обличчя дітей. Нанесення ліній, штрихів за формою обличчя.	Кольорові олівці; папір.
8	«Серце» космічного корабля	«Серце» космічного корабля – його бортовий комп'ютер – має вигляд кулі. Як же у графіці передати його ідеальну форму? За допомогою світлотіні!	Створи композицію із зображенням кулі «Бортовий комп'ютер – «серце» космічного корабля».	Світлотінь та її градації в тональному рисунку. Фактори, що впливають на характер світлотіні. Способи штрихування. Сприйняття художніх творів, де куля є центром композиції.	Графітні олівці; папір.
Етап II. Кольорові простори Всесвіту					
9	Колорит планети Марс	Щоб намалювати загадкову червону планету Марс, красу її фантастичних красвидів, не обійтися без живопису.	Намалюй марсіанський пейзаж у теплому колориті. Застосуй відтінки червоного кольору.	Живопис; його різновиди; матеріали та техніки. Колір як основний зображальний та емоційний засіб живопису. Основні та похідні кольори. Хроматичні кольори. Закони повітряної перспективи.	Гуашеві фарби; пензлі різної товщини; папір.
10	Контрасти Сатурна	Під час фантастичної експедиції на крижану планету Енцелад скористайся нагодою зобразити унікальні кристали льоду найрізноманітніших відтінків холодних кольорів.	Створи композицію «Крижані контрасти Енцелада» або «Кристали льодяної планети» в холодному колориті	Холодні кольори та роль у їхньому складі синього кольору. Споріднені кольори на основі синього. Кольорова гама. Контраст кольору. Роль контрасту у виявленні форми та об'єму, зокрема геометричних тіл, кристалів. Світлі й темні кольори в акварелі.	Акварельні фарби; пензлі різної товщини, папір.

11	Космічна композиція у сірих кольорах	Під час перельоту крізь чорну діру всі предмети втраять свої кольори і стануть білими, чорними або сірими. Встигни намалювати таке незвичне явище – світ у сірих кольорах!	Створи композицію «Стрибок крізь чорну діру» або «Світ поза кольором» (гризайль).	Ахроматичні кольори. Особливості живописної техніки гризайль на прикладі творів живопису. Роль світла і тіні, контрасту у гризайлі. Тон. Різноманіття відтінків сірого кольору.	Гуаш чорного та білого кольору; пензлі різної товщини; папір.
12	Динаміка Всесвіту	Подорожуючи космічними просторами, можна стати свідком народження яскравих сузір'їв, спостерігати, як закручуються у спіралі різнокольорові туманності. Передати враження руху можна в абстрактній композиції.	Створи абстрактну композицію в контрастному колориті «Динаміка Всесвіту», «Зародження галактики».	Абстрактне мистецтво на прикладі живописних композицій. Контрастні кольори та їх гармонійне поєднання в контрастному колориті. Динаміка. Художні засоби для передачі руху в композиції. Способи поєднання контрастних кольорів та передачі руху в техніці акварелі «по мокрому».	Акварельні фарби; пензлі різної товщини, папір.
13	Краєвиди фантастичного міста	Нарешті земляни зустрілися з космічною цивілізацією та потрапили у фантастичне місто. Як передати красу споруд дивовижної форми?	Створи композицію «Фантастичне місто», «Зоряний причал».	Міський пейзаж на прикладі картин із зображенням стародавніх, сучасних і фантастичних міст. Застосування законів лінійної й повітряної перспективи в зображенні міського пейзажу.	Гуашеві фарби; пензлі різної товщини; папір.
14	Зустріч із зоряним мудрецем	Незабутня подія відбулася на фантастичній планеті – зустріч із зоряним мудрецем. Пофантазуй, як він може виглядати?	Створи живописний портрет «Зустріч із зоряним мудрецем».	Портрет. Різновиди портретів на прикладі живописних творів. Статична композиція. Будова та колір обличчя. Техніка лесування.	Акварельні фарби; пензлі різної товщини, папір.
15	Космічний натюрморт	Овочі й фрукти на далекій планеті вражають своїми чудернацькими формами. До того ж всі вони одного кольору і відрізняються лише незначними відтінками.	Намалюй космічний натюрморт у нюансному колориті.	Натюрморт. Роль композиції і колориту у створенні натюрморту. Встановлення композиційної рівноваги в натюрморті, виконаному в нюансному колориті. Способи створення відтінків кольору.	Гуашеві фарби; пензлі різної товщини; папір.
16	Перевір себе	Узагальнення та повторення навчального матеріалу I семестру.			

Етап III. Гармонія зоряних світів					
17	Космонавт - першопроходець	Щоб передати вигадливі форми тварин і рослин з космічного заповідника та зобразити космонавта - першопроходця небачених досі світів, краще створити їх образи у скульптурі.	Створи скульптуру космонавта (динамічну або статичну).	Скульптура як вид образотворчого мистецтва. Твори монументальної і станкової скульптури, кругла скульптура і рельєф. Роль матеріалу і фактури у створенні художнього образу. Статична і динамічна скульптура. Пропорції фігури людини.	Пластилін, пластика, глина; стеки.
18	Скульптури космічних тварин	З ким із тварин космічного заповідника ти хочеш потоваришувати? Цікаво, як виглядає тварина – друг космічного мандрівника?	Створи скульптуру фантастичної тварини. За бажанням зобрази її в русі.	Скульптурні зображення тварин на прикладі паркової, декоративної скульптури. Вплив стилізації форми, матеріалу, фактури, декору на художній образ тварини.	Пластилін, тісто, глина; стеки; різні матеріали.
19	Декоративна краса космічних птахів	Космічні птахи вразили землян стрункими формами, вигадливими силуетами, малюнком крил. Таку гармонію цікаво створити в рельєфі.	Створи рельєф «Танок космічних птахів».	Рельєф у скульптурі, архітектурі, декоративному мистецтві. Сюжети рельєфів у скульптурі. Барельєф і горельєф. Зображення тварин, зокрема птахів, у рельєфі, декоративному мистецтві.	Пластилін, пластика; стеки; декоративні матеріали.
20	Рельєфи дивовижних рослин	У космічному заповіднику мандрівники побачили дивовижні трави, квіти, дерева, несхожі на земні. Красиві форми цих рослин можна зобразити у контррельєфі.	Створи контррельєф «Фантастичні рослини», «Чарівна квітка», «Ритми космічних трав»	Контррельєф як різновид рельєфу. Контррельєф у прадавній і сучасній скульптурі. Композиційна рівновага в рельєфі. Прийоми стилізації рослинних форм. Застосування контррельєфу в сучасному інтер'єрі.	Пластилін; стеки.
Етап IV. Підготовка до свята					
21	Декор інтер'єрів зорельота	Напередодні прибуття на фестиваль вирішено підготуватися до цього свята. Орнаментальний декор допоможе прикрасити прості й суворі інтер'єри космічного корабля.	Створи стрічковий зооморфний орнамент для оформлення інтер'єру зорельота. Застосуй витинанку та аплікацію.	Орнамент в декоративно-прикладному мистецтві, архітектурі. Геометричний, рослинний, зооморфний орнаменти, а також стрічковий і сітчастий. Рапорт орнаменту. Колір і ритм як засіб виразності орнаменту. Оформлення інтер'єрів орнаментами. Стилiзація форм звірів і птахів.	Кольоровий, тонований папір; ножиці, клей.
22	Святковий одяг екіпажу	Члени екіпажу вирішили, що на фестивалі землянам треба бути вдягненими у святкові костюми, щоб вони вирізнялися серед інших учасників. Для створення такого одягу варто використати національні орнаменти.	Створи ескіз святкового одягу для членів космічної експедиції. Застосуй рослинний орнамент.	Національний одяг як складова культури кожного народу. Символіка кольорів і орнаментів. Оздоблення орнаментами національного та сучасного одягу (зокрема українського). Приклади схематичного зображення постаті людини модельєрами для виконання ескізу одягу.	Акварельні фарби; пензлі різної товщини, папір.

23	Візитні картки землян	Для спілкування з мешканцями інших галактик землянам доцільно виготовити спеціальні візитні картки для вручення під час знайомства та розмістити на них стилізоване зображення людини – посланця Землі.	Створи ескіз візитної картки для членів космічної експедиції із антропоморфним орнаментом. Застосуй витинанку, аплікацію, колаж.	Історія виникнення візитної картки та її сучасне застосування. Стилізовані зображення людей на петрогліфах та стародавніх орнаментах. Антропоморфний орнамент та його використання у декоративно-прикладному мистецтві. Стилізація постаті людини у графіці. Композиція візитної картки.	Гуаш; пензлі; кольоровий, білий папір, картон; ножиці, клей; за потреби – вирізки з журналів.
24	Мистецькі подарунки космічним друзям	Космічним друзям треба зробити такі подарунки, щоб вони побачили майстерність професійних і народних митців у красі виробів декоративно-прикладного мистецтва минулого і сьогодення.	Підготуй ескіз подарунка космічним друзям – виріб декоративно-прикладного мистецтва.	Декоративно-прикладне мистецтво. Вироби ДПМ – подарунки інопланетянам. Матеріали й техніки ДПМ та їхній вплив на характер візерунків. Оздоблення орнаментами і розписами виробів (гличика, тарілки, рушника, килима, народної іграшки).	Гуашеві фарби; пензлі різної товщини; папір. Пластилін чи глина; стеки.
25	Декоративне панно «Планета Земля»	Головний подарунок мистецькому фестивалю від землян – живописне панно, яке прикрасить виставковий зал нашої планети на міжгалактичній виставці «Досягнення цивілізації».	Намалюй гуашшю ескіз живописного декоративного панно «Планета Земля».	Декоративне мистецтво та його різновиди на прикладі різних творів (мозаїка, вітраж, гобелен, батік, живопис на склі, панно, розпис). Твори мистецтва про рідну планету, рідний край. Декоративне вирішення композиції.	Гуашеві фарби; пензлі різної товщини; папір.
Етап V. Міжгалактичний мистецький фестиваль					
26	Архітектура космічного міста	Щоб передати враження від краси величезного космічного міста, де відбуватиметься Міжгалактичний мистецький фестиваль, треба зобразити його в об'ємі за допомогою паперопластики.	Створи фантастичний будинок у техніці паперопластики.	Архітектура як вид мистецтва та засоби її виразності. Взаємодія архітектури з іншими мистецтвами з утворенням своєрідного мистецького синтезу. Шедеври та пам'ятки архітектури України. Синтез мистецтв у храмі. Архітектура майбутнього.	Папір, картон; ножиці, клей.
27	Споруди мегаполісу	Фантастичний мегаполіс, який приймає гостей, знаходиться на воді. Містечка-острови з'єднуються красивими мостами. Варто зобразити такий міст у вигляді об'ємної композиції.	Створи зображення мосту оригінальної конструкції.	Композиція. Різновиди композиції, її властивості та засоби. Композиція сучасних будівель і споруд різного призначення. Приклади існуючих і фантастичних мостів різних конструкцій.	Папір, картон; ножиці, клей.
28	Ілюстрації до зоряного літопису	На тебе покладено важливу місію: зобразити в ілюстрації до зоряного літопису Всесвіту легендарного героя нашої країни.	Створи ілюстрацію до зоряного літопису із зображенням козаків.	Взаємодія літератури і образотворчого мистецтва. Роль ілюстрації в літературі. Ілюстрації до літературних творів про козацтво (гравюра, рисунок, витинанка).	Графічні матеріали на вибір.

29	Симфонія кольорів Всесвіту	Поєднання музики і кольору у світловому кольоровому шоу справило на всіх присутніх незабутнє враження. Його можна виразити на папері в абстрактній композиції.	Створи абстрактну живописну композицію до улюбленого музичного твору.	Художні засоби абстрактного живопису. Взаємодія музики і живопису. Живописні твори, створені за мотивами музичних творів, їх композиційна побудова.	Акварельні або гуашеві фарби; пензлі різної товщини; папір.
30	День цирку на фестивалі	На мистецькому фестивалі – день цирку. Навкруги лунає музика. Артисти з усієї галактики радують глядачів цікавими виступами. Такі веселощі варто намалювати.	Створи композицію «Улюблений цирковий номер».	Мистецтво цирку. Професії циркових акторів. Взаємодія мистецтв у цирку: сюжет вистави (література), музика, декорації, освітлення, костюми, грим; артистична і спортивна підготовка акторів.	Графічні або живописні матеріали на вибір.
31	Фінальна святкова вистава	У величезному театрі відбувається головне свято – фінальна вистава, на якій підбиваються підсумки Міжгалактичного мистецького фестивалю.	Намалюй театральну сцену з декораціями до святкової вистави на космічну тему.	Мистецькі фестивалі й конкурси. Театр та його види. Найвідоміші театри світу, їхні інтер'єри, сцена, декорація. Взаємодія мистецтв у театрі: музики, літератури, танцю, архітектури, скульптури, живопису.	Акварельні фарби; пензлі різної товщини, папір.
32	Кіно про космічну подорож	На завершення фантастичного свята треба допомогти майстрам кіно створити відеорепортаж про цю важливу подію.	Придумай і намалюй кадри до кінофільму про космічну подорож.	Мистецтво кінематографу. Види кіно. Українські кінофільми, що увійшли до скарбниці вітчизняної культури. Взаємодія мистецтв у кіно. Робота художників у кіно.	Графічні матеріали на вибір.
33	Повернення на Землю	Фантастична космічна подорож завершується. Намалюй сюжет, який тебе зацікавив: прибуття зорельота, зустріч із космічною подорожжю, сімейний портрет на космодромі.	Створи багатофігурну святкову композицію.	Сприйняття творів мистецтва, де зображено радісні зустрічі, святкування. Багатофігурна композиція. Сімейний портрет. Роль кольору в передачі піднесеного, святкового настрою.	Улюблені художні матеріали та техніки.
34	Перевір себе	Узагальнення та повторення навчального матеріалу II семестру.			
35	Подорож до музею	Повернувшись із фантастичної подорожжю, варто завітати до музею, де зібрано кращі твори мистецтва.		Національний художній музей України. Віртуальні екскурсії художніми музеями України та світу.	